

“BECOMING SOMEONE”?

Nepalesiske unge under uddannelse i Danmark

Af:

Niels Bruun Andersen, Majbrit Joo Røgen, Kirsten Skovsted og Laura Grønlund Nissen

Europæisk Etnologi

ABSTRACT: I de seneste år er der kommet mange unge nepalesiske studerende til Danmark. Nepalesernes tilværelse i Danmark afhænger af forbindelser til både familien i Nepal og deres værdifulde landområder, medfølgende ægtefæller, et uddannelsesprogram fra USA, og erhvervsarbejde i den danske servicebranche. Samtidig er de også et led i den danske stats stræben efter at promovere Danmark som et videnssamfund og en attraktiv international uddannelsesdestination. Alt dette skaber både muligheder og udfordringer for de unge nepalesere i Danmark.

NØGLEORD: Stats- og livsformsteori, Uddannelsesmigration, Nepal, Interpellation, Videnssamfund.

Indledning

Welcome! You have decided to study in Denmark, and for that we salute you. We hope that you will enjoy your stay. (Agerbæk 2016)

Sådan lyder de første sætninger i *International students' survival guide to life in Denmark*, som er udgivet af Velkomstkomiteen For Internationale Studerende. Internationale studerende er nemlig en migrantgruppe, som der satses på i Danmark. Især i det seneste årti har Danmark modtaget et øget antal af studerende fra hele verden; særligt har studerende fra lande i det såkaldte globale syd, såsom Nepal og Bangladesh, søgt mod Danmark. Men hvordan etablerer de internationale studerende sig i Danmark, og hvordan lever de deres liv her? Artiklen sætter fokus på en gruppe nepalesiske studerende og deres hverdagslige praksis og muligheder i Danmark.

Vi tager afsæt i, at det internationale uddannelsesprogram, som vores nepalesiske informanter er indskrevet på, kan forstås som led i en dansk strategi om at markedsføre sig som videnssamfund. I et stats- og livsformsteoretisk perspektiv vil vi derfor undersøge nepalesernes praksisform samt de gensidige betingelsesforhold, de indgår i med både den danske stat, uddannelsesinstitutionen og deres familier, for at forstå de unge nepaleseres liv i Danmark. Vi vil således undersøge hvilke tre fremtidsscenerier for at *become someone*, der fremkommer på baggrund af nepalesernes studieophold i København. Slutteligt undersøger og diskuterer vi hvorvidt den praksisform, at unge nepalesere tager til Danmark på studieophold, også på sigt vil være mulig og meningsfuld.

Nepalesiske studerende i Danmark

I de seneste år har den danske stat forsøgt at markedsføre Danmark som en international uddannelsesdestination, og derfor har der været en interesse i at rekruttere studerende fra hele verden, herunder også fra Nepal. Denne interesse har ført til statslige tiltag, blandt andre CIRIUS, en styrelse under det danske undervisningsministerium. Styrelsen arbejder for "(...) at styrke internationaliseringen af de danske uddannelser" (Cirijs 2007). I CIRIUS-rapporten *National strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland 2007-2010* fremgår det, at der skal udarbejdes en strategi, der kan profilere Danmark som uddannelsesland og understøtte

uddannelsesinstitutionernes muligheder for at tiltrække højt kvalificerede udenlandske studerende til Danmark (ibid.:4). Målene for projektet er at gøre danske uddannelsesinstitutioner attraktive på det globale uddannelsesmarked og at styrke kvaliteten af danske uddannelsesinstitutioner (ibid.:5).

Strategien for markedsføring af Danmark som uddannelsesdestination har tiltrukket studerende fra hele verden, og mange af disse kommer fra Nepal. I det seneste årti er der sket en markant stigning i antallet af danske studievisa udstedt til nepalesere, således at de nu udgør den tredjestørste gruppe af ikke-europæiske studerende i Danmark¹¹ (Valentin Politiken 13. juli 2016). Derfor vil vi kort præsentere en række mulige grunde til, at gruppen af nepalesere er så markant.

Da Nepal i 1990 overgik fra monarki til demokrati, blev det lettere at opnå ud- og indrejsetilladelser, og emigration blev mere udbredt (Valentin 2012:60f; Valentin 2015:321). Siden har kontinuerlig politisk ustabilitet, herunder borgerkrigen fra 1996 til 2006, resulteret i at mange, både erhvervsaktive og studerende, har søgt ud af landet. Efter borgerkrigen står landet imidlertid fortsat over for en række udfordringer som et af verdens fattigste lande (Central Intelligence Agency 2017; Danida 2013:5f; Valentin 2015:321). Fra 1991-2015 skete der en markant udvikling i læse- og skrivefærdigheder hos unge nepalesere mellem 15-24 år (fra 49,6% til 87,1%), og dermed er befolkningens muligheder for at uddanne sig blevet bedre (UNESCO 2013). Udviklingen er relateret til den stærkt voksende nepalesiske middelklasse. Siden demokratiets indførelse er antallet af universiteter og skoler steget i landet (Tribhuvan University 2017; GitHub 2015) og Nepals politiske udvikling har muliggjort, at flere af landets unge kan uddanne sig både inden for og uden for landets grænser, noget der tidligere var forbeholdt eliten. Det har derfor været, og er stadig, et symbol på familiens socioøkonomiske status at have råd til uddannelse (Valentin 2015:319). Således har den voksende middelklasse og nemmere adgang til uddannelse medvirket til, at flere nepalesiske unge har fået mulighed for at rejse ud og videreuddanne sig.

---

¹¹ Nepalesere er den tredjestørste gruppe af studerende i Danmark som ikke er europæere, efter amerikanerne og kineserne. Internationale studerende 2016: USA: 2927, Kina: 1010, Nepal: 591 (Danmarks Statistik 2017)

Baggrund

Dansk migrationsforskning har ofte haft fokus på de grupper af migranter, som diskuteres mest i den offentlige debat. Det er typisk de store migrantgrupper, der repræsenterer en særlig kulturel anderledeshed eller sættes i forbindelse med kriminelle handlinger, som er meget synlige og bliver problematiseret (Valentin & Olwig 2015:8). Dette medfører, at andre migrantgrupper, som er mere uproblematisk, bliver 'usynlige' i samfundsdebatten. De usynlige migranter er imidlertid også interessante i migrationsforskningen, og der har derfor i de seneste år været en større forskningsinteresse i dem. I denne artikel fokuserer vi på uddannelsesmigranter og skriver os dermed ind i dette forskningsfelt om 'usynlige' migranter. Usynligheden skyldes blandt andet, at uddannelsesmigranter i udgangspunktet kun er i Danmark på et midlertidigt og tidsbegrænset ophold qua deres studievisa, at de ikke har mulighed for at modtage SU, og at de sjældent sættes i forbindelse med kriminalitet (ibid.:19). De nepalesiske studerende, som denne artikel omhandler, er imidlertid ikke helt overset i migrationsforskningen. Antropologen, Karen Valentin, har siden 2008 arbejdet med unge nepalesere i Danmark som kommer hertil på studievisa og har ufaglært erhvervsarbejde. Valentin har fokuseret på uddannelsesmigration og dennes betydning for nepaleserens sociale identitet. Hun har desuden undersøgt uddannelsesmigranternes transnationale relationer samt deres motivation, forestillinger og forventninger om social og geografisk mobilitet. Hendes forskning bygger på feltarbejde i både Danmark og Nepal. Valentins forskningsprojekt blev afsluttet i 2015, men hun har siden taget aktiv del i den offentlige debat og har kæmpet mod mistænkeliggørelsen af de nepalesiske studerende. Vores undersøgelse vil, med empirisk udgangspunkt i København 2017, følge op på Valentins forskning og bidrage til dette forskningsfelt. Vi tager afsæt i den etnologiske stats- og livsformsteori (SLT) og teoretiserer de unge nepaleseres hverdagsliv som en særlig praksisform i Danmark, for at anlægge et nyt perspektiv på emnet. Vi viser hvordan mulighedsbetingelserne for nepalesernes ophold i Danmark kan være modsætningsfyldte og undersøger de relationer, som de unge nepalesere indgår i med den danske stat. Vi har undersøgt, hvordan de studerende påvirkes af uddannelsesinstitutionens målsætninger, og hvordan dette forhold også er påvirket af den danske stats ydre relationer til andre stater. Desuden har vi undersøgt hvilke fremtidsmuligheder uddannelsesmigrationen indebærer for de unge nepalesere, samt hvorvidt og hvordan vi kan forstå nepalesisk uddannelsesmigration til Danmark som en vedvarende tendens.

Et kernebegreb for vores analyse er *anerkendelse*. Som det er beskrevet i indledningen til denne artikelsamling, er individet, såvel som staten, dannet i et socialt forhold. Dette forhold bestemmes i SLT som et anerkendelsesforhold, der konstituerer både den enkelte og staten som subjekter. For at en stat kan overleve i statssystemet og afkræve anerkendelse, må den være i stand til at forsvare sin suverænitet. Det betyder, at den indadtil må organisere sig, så den kan danne de midler, der er nødvendige for at opretholde sin forsvarsevne udadtil. Begrebet interpellation bliver i denne forbindelse centralt. Interpellation beskriver de måder, hvorpå en stat, gennem eksempelvis uddannelsessystemer, præger dets borgere, så subjekterne opfatter sig som selvbevidste viljer og samtidigt anerkendes som en del af en større helhed inden for en stat. Borgernes praksis er således ikke tilfældig, men muliggøres i det gensidige anerkendelsesforhold med staten, som det også udfoldes mere fyldestgørende i introduktionen til denne artikelserie. De forskellige praksisformer er komplementære og forudsætter hinanden i et samfund. En praksis må altid være sammensat således, at den har en plads, eller i det mindste en mulig plads, i samfundet og bidrager med noget for at være en duelig praksis (Rahbek 1987:15). Vores argumentation bygger således artiklen igennem på en forståelse af, at nepalesernes studieophold kan ses som en praksisform, der ikke blot afhænger af den enkeltes valg og levevis, men som imidlertid muliggøres og præges af de omgivende relationer mellem samfund, stat og individ. Med det stats- og livsformsteoretiske perspektiv vil vi belyse de nepalesiske studerendes hverdagsliv og praksis ved at undersøge praksisformernes modsætningsfyldte mulighedsbetingelser i relation til statens ydre miljø. I vores undersøgelse tager vi afsæt i egen empiri, som er tilvejebragt i København i efteråret 2017. Vi fik kendskab og adgang til vores felt, via en personlig relation til informanten Ram, som er nepaleser og er kommet til Danmark for at studere Business Administration og IT-accounting and Economics. Ram er 22 år, kommer fra Kathmandu, og har været i Danmark i to år. Seks måneder før det første interview flyttede Rams kone, Aruna, også til Danmark, og de bor nu sammen i en toværelses lejlighed på Frederiksberg. Ram indvilligede i at lade sig interviewe sammen med tre af sine nepalesiske studiekammerater: Govinda, Amrit og Kryshna. De unge mænd er alle i starten af 20'erne og studerer internationale handelsuddannelser på den samme uddannelsesinstitution i København. Govinda har ligesom Ram været i Danmark i to år og læser International Business og Management. Han bor på et kollegium i Albertslund og arbejder i en kiosk i Roskilde. Amrit kommer fra "upper Nepal" og har boet i København i to måneder. Ligesom Govinda læser han International Business og Management, og bor på et kollegie i Albertslund. Ved siden af studierne arbejder han på en restaurant nær Nyhavn i København. Den

sidste studerende hedder Kryshna og har boet i København i et år. Han læser Business Administration og bor i Hvidovre med sin kone, Dea. Kryshna arbejder som køkkenmedhjælper på en restaurant, mens Dea arbejder i et bageri.

Vores materiale består af to interviews med de fire nepalesiske informanter, som blev interviewet i par. Efterfølgende lavede vi to opfølgende og mere uformelle interview med Ram. I interviewene spurgte vi primært ind til nepalesernes hverdagspraksis, familierelationer og deres arbejde og studie. Dertil har vi foretaget et interview med to ansatte ved nepalesernes uddannelsesinstitution, henholdsvis i stillingerne som studenteransvarlig (Dean of Student Affairs) og rekrutteringsansvarlig (Recruitment Officer). Uddannelsesinstitutionen har via sit amerikanske bachelorprogram og de øvrige programmer, den udbyder, en international profil (Uddannelsesinstitution 2017:16).

Vores analyse tager på denne baggrund udgangspunkt i de unge nepaleseres daglige praksis i Danmark og det, der omgiver dem. Derfor har det været væsentligt, at tilvejebringelsen af materialet er startet hos nepaleserne, der således har været med til at definere og forme felten. Vi har interviewet Karen Valentin og brugt hende som inspirationskilde og sparringspartner. Hendes arbejde og overvejelser har gjort os bevidste om, hvad der er undersøgt i hidtidig forskning og hvilke spørgsmål, som stadig kan udforskes. Da vi erfarede, at samtlige af vores nepalesiske informanter havde arbejde inden for service- eller restaurationsbranchen, tog vi kontakt til 3F for at forstå, hvordan nepaleserne organiserer sig og forholder sig i relation til arbejdspladserne. Hos 3F København har vi interviewet afdelingssekretær Jan Mathisen¹², som har erfaring med migranter på det danske arbejdsmarked, heriblandt sydasiatiske arbejdsmigranter. De nepalesiske informanter, uddannelsesinstitutionen og dens ansatte er i artiklen anonymiserede.

Et studie af de unge nepaleseres hverdagsliv

Vi vil med denne artikel belyse, hvilke forudsætninger og mulighedsbetingelser, der er for de unge nepaleseres praksis, hvilke mål de har for deres liv, og hvilke midler de bruger for at opnå disse mål. Det gør vi ved at tage udgangspunkt i hverdagslivet med studie og studiejob hos Ram, Kryshna,

---

¹² Jan Mathisen gik den 31. januar 2018 på pension.

Govinda og Amrit. Dermed vil vi undersøge, hvordan nepaleserne indgår i relationer med deres uddannelsessted og arbejdsgivere og hvordan dette har betydning for deres dagligdag og forhold til den danske stat. På den baggrund argumenterer vi for, at nepalesernes mål og midler kun kan forstås i transnationale perspektiver, hvor relationer til familien i Nepal og medfølgende ægtefæller er uomgængelige for at forstå deres hverdagsliv og fremtidsdrømme. De transnationale vilkår kommer også til syne i form af den måde, hvorpå nepaleserne på et flerstatsligt plan socialiseres til at blive selvstændige og demokratiske individer gennem den internationale uddannelsesinstitutionens bachelorprogram.

Relationer til uddannelsesinstitutionen

Ram, Kryshna, Govinda og Amrit befinder sig alle i Danmark på lovlige midlertidige studieophold qua deres studievisa. I Danmark gælder følgende krav til studerende, der ikke er EU-borgere: De skal være optaget på en offentligt anerkendt uddannelsesinstitution, samt beherske det sprog, undervisningen gennemføres på (SIRI 2017). Yderligere skal de kunne forsørge sig selv under opholdet, hvilket betyder, at den studerende skal dokumentere et rådighedsbeløb svarende til det danske SU-stipendium for udeboende studerende. Den studerende kan i de fleste tilfælde få tilladelse til at få sin familie til Danmark, men hverken han/hun eller familien må modtage offentlig hjælp til forsørgelse (ibid). I tilfældet med den internationale uddannelsesinstitution, som Ram, Kryshna, Govinda og Amrit er indskrevet på, er det særligt engelskkundskaber og karakterer, samt et individuelt interview, som de kommende studerende vurderes på. De studerendes opholdstilladelse og studievisa er betinget af, at de kontinuerligt lever op til uddannelsesinstitutionens krav om mødepligt, at de opnår tilstrækkeligt høje karakterer, og at de betaler deres uddannelseskontingenter til tiden. De studerende indgår således i formelle og regulerede kontraktrelationer med uddannelsesstedet. Som også udfoldet i introduktionen til denne artikelsamling er kontraktrelationer, med Shlomo Avineris forståelse af Hegel, de juridiske og opsigelige relationer som forhandles mellem mennesker i det civile samfund og på det frie marked (Avineri 1972:134,142). En kontraktrelation er kontinuerligt til forhandling og kan opsiges, hvis dens præmisser ikke overholdes (Højrup 2002:603). Kontrakten mellem de studerende og uddannelsesinstitutionen er derfor vigtig, men usikker da begge parter kan opsiges den. Trods den symmetriske karakter af relationen mellem de to parter, er et brudt kontraktforhold dog mest

problematisk for den studerende, som derved mister sin opholdstilladelse. Ram, Kryshna, Govinda og Amrits ophold i Danmark er derfor betinget af, at de kontinuerligt lever op til uddannelsesinstitutionens krav. For uddannelsesinstitutionens vedkommende er den afhængig af, at der er en kontinuerlig tilslutning af udenlandske studerende til deres bachelorprogram, for at dette kan opretholdes. For at sikre sig dette benytter uddannelsesinstitutionen såkaldte *educational counsellors*, der repræsenterer uddannelsen i andre lande og rekrutterer internationale studerende. Disse rekrutteringsagenter er provisionslønnede og modtager en fast sats per studerende, de rekrutterer. Agenterne opsøger de potentielle studerende ved i Nepal at møde op på skoler, afholde uddannelsesdage, samt ved brug af hjemmesider og lignende. Da agenterne selv er lokale, har de en forståelse for lokalbefolkningen, hvilket skaber en tryghed for de studerende og deres forældre, som potentielt skal overføre mange penge til en bankkonto i Danmark. Således er det en væsentlig faktor, at skolens gode ry videreformidles ved hjælp af "word of mouth", som bachelorprogrammets rekrutteringsansvarlige formulerer det. Dette er også en central grund til, at uddannelsesinstitutionen nu har så mange nepalesiske studerende. Hun fortæller videre:

Our first students that came from Nepal, liked it so much that they wrote back [to Nepal] and said "you need to come".

Således bliver de lokale nepalesiske netværk en del af en strategisk markedsføring fra uddannelsesinstitutionens side, som skal sikre en kontinuerlig tilslutning af internationale studerende.

Ud fra SLT-perspektivet er der tale om en relation præget af gensidig afhængighed. Den konkrete praksis er betinget af, at uddannelsesinstitutionen fortsat kan skabe tillid hos nepaleserne og dermed sikre en tilslutning af studerende, samtidig med at de nepalesiske studerende kontinuerligt skal opfylde uddannelsesinstitutionens regler og krav.

Monopolisering og relationer til arbejdsgivere

De unge nepalesere indgår også i kontraktrelationer med deres arbejdsgivere. Ram, Kryshna og Amrit arbejder alle som opvaskere på restauranter i København. Govinda har også været opvasker, men arbejder nu i en kiosk. De arbejder alle, fordi det er en økonomisk nødvendighed. Ifølge Jan

Mathisen fra 3F København er det en generel tendens, at sydasiatiske migranter, heriblandt de nepalesiske studerende, arbejder i servicebranchen med blandt andet rengøring og opvask. Dette er der flere årsager til: Disse ufaglærte jobs er fleksible, fordi sådanne jobs næsten hverken kræver oplæring, tidligere erfaring, eller at nepaleserne besidder specifikke kvalifikationer. Desuden er det jobs, som ikke forudsætter dansk kundskaber. Dertil er der stor efterspørgsel på billig arbejdskraft i servicebranchen, og ifølge Jan Mathisen er det typisk de sydasiatiske migranter, som ligger allernederst i "lønhierarkiet". Nepalesere i servicebranchen er kun i sjældne tilfælde organiserede i fagforeninger, hvilket skaber øget risiko for løndumping. Både Karen Valentin og Jan Mathisen påpeger desuden, at de nepalesiske studerende er meget afhængige af deres job for at kunne betale leveomkostninger og uddannelseskontingent, hvilket kan medføre, at de er villige til at arbejde under vilkår, der er ringere end i de indgåede overenskomster på området. Tre ud af vores fire nepalesiske informanter er, eller har været, ansatte som opvaskere gennem en mellemmand. I disse tilfælde var mellemmanden hyret af flere restauranter og stod for at organisere et større netværk af opvaskere samt at udbetale deres løn. Særligt i de jobs, hvor der er en mellemmand, bliver opvaskerne betalt en lav løn, da mellemmanden beholder en andel af lønnen. Eksempelvis fortæller Govinda, at han får udbetalt knap 60 procent, mens mellemmanden får omkring 40 procent af den løn, som restauranten udbetaler.

Nepaleserne er således stærkt afhængige af deres kontraktbaserede relationer til arbejdsgivere eller mellemmand for at kunne opretholde det økonomiske grundlag for deres hverdagspraksis som studerende i København. Det er samtidigt nødvendigt, at der på arbejdsmarkedet er en kontinuerlig efterspørgsel på den arbejdskraft, nepaleserne kan levere. En kontinuerlig efterspørgsel kan forekomme, når arbejdsgivere har stereotype forestillinger om bestemte nationaliteter. Når denne form for stereotyper opstår, og når de specifikke arbejdere selv reproducerer dem, kan der være tale om en form for monopolisering af bestemte nationaliteter i bestemte typer af arbejde, som vel at mærke ikke finder sted i regi af fagforeningsanerkendte afgrænsninger af adgang til arbejdsområder (Nielsen 2017:6f). En sådan monopolisering kan give de nepalesiske arbejdere en fordel på arbejdsmarkedet. Jan Mathisen nævner, at nepalesere netop har et ry for at være en billig og effektiv arbejdskraft. Nepaleserne i København værger ofte hinanden som opvaskere i restaurationsbranchen gennem uformelle netværk. Eksempelvis havde Amrit gennem et bekendtskab fået et job som opvasker efter kun kort tid i Danmark. Således har nepaleserne muligvis sikret en kontinuerlig

efterspørgsel på deres ufaglærte arbejdskraft gennem en monopolisering, samtidig med at arbejdsgiverne i restaurationsbranchen har sikret en kontinuerlig og billig arbejdskraft. Relationen mellem nepaleserne og deres arbejdsgivere kan derfor fra et SLT-perspektiv ses som præget af en gensidig afhængighed, hvilket er en forudsætning for praksisformens opretholdelse.

Semilegalitet

Det er ikke kun uddannelsesstedet og arbejdsgiverne, som stiller krav til nepaleserne. De er også underlagt en række regler qua deres studievisum som eksempelvis foreskriver, at de kun må arbejde 20 timer om ugen. Hvis den studerende arbejder mere end det tilladte, kan han/hun i sidste ende risikere at blive udvist af Danmark (SIRI 2017). Ram, Kryshna, Govinda og Amrit er alle bekendte med reglen om de 20 arbejdstimer, og under interviewene svarede de alle prompte, at deres timer ikke oversteg det tilladte. De ansatte på uddannelsesinstitutionen har også en udtalt forventning om, at nepaleserne overholder reglerne. Der er altså ingen tvivl om, hvor meget arbejde, der er tilladt. Der er dog alligevel en interessant problematik i spørgsmålet om nepalesernes arbejdstid. Når nepaleserne beskriver deres hverdagsliv, lader det til, at nogle af dem arbejder mere end det tilladte.

For at forstå den praksis, som de unge nepalesere har i balancegangen mellem arbejde og studie, regler og økonomiske behov, vil vi inddrage begrebet *semilegalitet*. Antropologen Mikkel Rytter introducerer begrebet i sin analyse af migranters balancegang på kanten af lovgivningen, eksemplificeret ved familiesammenføringsregler i grænselandet mellem Sverige og Danmark (Rytter 2012). Rytter bruger begrebet semilegalitet om individers praksis i relation til nationalstatslig lovgivning. Vi mener ikke, at begrebet er i konflikt med SLT-forståelsen af staten og anvender det, fordi begrebet kan tilføje flere nuancer til vores analyse af hverdagspraksis. Begrebet semilegalitet kan hjælpe os til at beskrive den gråzone mellem legalitet og illegalitet, som nepaleserne bevæger sig i, når de arbejder mere end tilladt eller ikke opgiver alle deres løntimer til Skat. Jan Mathisen mener, at det er meget typisk, at migranter på studievisum kun opgiver det lovlige antal arbejdstimer til Skat, men arbejder mere sort. Karen Valentin har bemærket, at politiet er bevidste om, at mange nepalesere arbejder "lidt for meget", men at de ikke ser dette forhold som tilstrækkeligt problematisk til, at de vil blande sig. Denne situation kunne fra en første betragtning se ud til at modsige vores

teoretiske udgangspunkt, at praksis er betinget af anerkendelse fra et suverænt subjekt. Imidlertid kan den i et SLT-perspektiv tolkes som, at staten vender det blinde øje til det illegale i nepalesernes praksis. En sandsynlig forklaring herpå er, at staten har en interesse i nepaleserne som internationale studerende og billig arbejdskraft, og at dette forhold anses for vigtigere end den udfordring, semilegaliteten udgør for det danske arbejdsmarkedssystem. Nepaleserne må således forstås som anerkendte subjekter på trods af deres semilegalitet. Samtidig vil vi argumentere for, at når nepaleserne betaler skat af den legale del af deres indkomst, bekræftes anerkendelse i forhold til den danske stat. Anerkendelsen er således gensidig mellem nepaleserne og den danske stat.

Den semilegale praksis er på den ene side en velfungerende strategi for nepaleserne. Deres monopolisering i servicebranchen, og deres villighed til at arbejde mange timer ugentligt, er med til at gøre dem selvforsørgende i Danmark og finansiere det studie, som betinger deres ophold i Danmark. På den anden side er den semilegale arbejdspraksis risikabel for nepaleserne, fordi den bringer deres relation til staten i fare. Dette er en fare som blusser op, når medierne fremstiller unge nepalesere som illegale arbejdsmigranter der kommer hertil under dække af deres studievisa (Valentin 2016, 13. juli). De nepalesiske studerendes semilegale praksis kan derfor være med til at kompromittere den gensidige anerkendelsesrelation til den danske stat, selvom denne praksis også på mange måder muliggør og finansierer deres studieophold. På sigt kan dette få konsekvenser for praksisformens levedygtighed.

Transnationale familierelationer - sammen for altid

Nepalesernes bestræbelser på at få en stabil og meningsfuld tilværelse i Danmark er ikke kun uadskillelig fra deres relationer til det danske arbejdsmarked og til de mulighedsbetingelser, der stilles til rådighed af det til enhver tid siddende politiske regime. En central del af de unge nepaleseres tilværelse er relationerne til familierne i Nepal og de nepalesiske ægtefæller, der er taget med til Danmark. Det følgende afsnit vil vise, hvordan nepalesernes praksis og forestillinger om nutiden og fremtiden er dybt forankret i det familiære skæbnefællesskab og partnerskabet med deres ægtefælle. Analysen baserer sig på SLTs forståelse af familien som et skæbnefællesskab, som det allerede er blevet introduceret i artikelsamlingens indledning, er baseret på tillid og kærlighed.

To af vores nepalesiske informanter, Ram og Kryshna, bor i Danmark med deres nepalesiske hustruer, som er kommet hertil på visa, der gives til medfølgende familiemedlemmer. Begge hustruer arbejder på fuld tid i Danmark på henholdsvis en restaurant og i en bager, og lønnen bruges til at finansiere parrenes leveomkostninger og ægtefællernes studieophold. Parrene er for nyligt blevet gift. Ram fortæller, at han og hustruen Aruna længe har ønsket at blive gift, og at det viste sig praktisk nu, da det fremskyndede processen med at få Aruna til Danmark. I den forbindelse afbrød Aruna sin uddannelse. Ram fortæller, at han skulle overbevise Arunas familie om, at han ville "take care of her for life". Det fremgår således, at der her, i kraft af ægteskabet, er tale om en anden form for relation, end relationen til eksempelvis uddannelsessteder. Det skyldes, at den som udgangspunkt er uopsigelig og livslang, jævnfør forståelsen af familien som et skæbnefællesskab. Ram forklarer, at Aruna savner Nepal og synes, at Danmark er ensomt og koldt. Hun er dog ved at vænne sig til den anderledes kultur, til at være væk fra sin familie og til at arbejde. Aruna har i kraft af Rams studievisum og reglerne for medfølgende familiemedlemmer ret til både at arbejde og studere, men det fremgår af vores interview med Ram, at rollerne er klart fordelte:

She has just been working because I am studying, so she is not allowed to study, because she is only a financial support for us.

Således ses det, at Rams praksis som studerende i Danmark er afhængig af, at den komplementeres af Arunas praksis. Vendingen "not allowed", som Ram bruger i denne sammenhæng, kan vi forstå som, at Arunas arbejde danner grundlag for, at parret kan opholde sig i Danmark, blandt andet fordi Rams studievisum begrænser hans tilladte arbejdstid. Uden Arunas løn har parret således ikke et økonomisk grundlag til at betale parrets leveomkostninger og Rams uddannelsesafgifter, og hvis Ram ikke studerer, mister parret opholdstilladelsen. Arunas arbejde bliver på denne måde et middel til målet om, at Ram kan tage en uddannelse og *become someone*, men kun fordi det på længere sigt er et delmål til at opnå parrets fælles gode fremtid.

Selvom det giver en stor indsigt at gennemtænke de mangesidede relationer nepaleserne har i Danmark for at få deres tilværelse til at hænge sammen, er det samtidigt tydeligt, at deres tilværelse er uløseligt forbundet med relationer til familien i Nepal. Ude og hjemme kan derfor ikke forstås adskilt. For at forstå dette, lader vi os inspirere af Siri Funders arbejde med transnationale familier i Sønderborg og hendes diskussion af, hvordan familiemedlemmer, der lever på tværs af

landegrænser, er sammenbundet af mål-middel-relationer¹³. Funder beskriver, hvordan mål for det gode liv, og midler, der tages i brug for at nå disse, ofte ikke kan forstås indenfor en enkelt nationalstats rammer, når der tales om migrantliv (Funder 2015:67ff). Dette gør sig gældende hos vores nepalesiske informanter på forskellige måder.

Både nepaleserne og de ansatte på uddannelsesinstitutionen fortæller, at familien finansierer store dele af deres uddannelse. Ram forklarer, hvordan familien hjalp ham økonomisk, da han ikke fik udbetalt løn fra sit arbejde. Her kontaktede han sin familie for at låne penge til at betale uddannelseskontingentet. Det betød, at familien måtte sælge ud af deres jordområde i det attraktive område *Greenery of Nepal*. Jorden er nedarvet gennem generationer, hvilket betyder, at Ram kommer til at eje jorden efter sin far.

---

¹³ Lignende diskussioner ses hos Levitt & Glick Schiller med deres begreb simultanitet (2004). Begrebet bruges til at vise, hvordan migranter ofte lever deres liv simultant på tværs af geografiske lokationer og inddrages i familiens overvejelser, gøremål og beslutninger i hverdagen trods afstanden. Simultanitet defineres som "(...) the experience of living simultaneously within and beyond the boundaries of a nation-state" (Levitt & Schiller 2004:1006). Schiller og Levitt arbejder ud fra en forståelse af globale migrationsprocesser som noget dynamisk og transnationalt (ibid.:1003). Dermed argumenterer de for, at migrantliv må forstås ud over nationalstatens grænser og som indlejrede i "(...) multi-layered, multi-sited transnational social fields" (ibid.:1003). Der er således tale om forskellige indgangsvinkler til at forstå statens betydning, da staten i dette perspektiv indtager en mindre central analytisk position. Som det fremgår af det følgende, anser vi ikke de transnationale dimensioner i nepalesernes liv for at stå i modsætning til betydningen af som subjekt at stå i et anerkendt forhold til et statssubjekt.

De værdifulde jordområder "Greenery of Nepal" rundt om Kathmandu danner i nogle tilfælde økonomisk fundament for nepaleseres uddannelse i Danmark. Foto: Niels Bruun 2016.

Landbrugsjorden er værdifuld for familien og dens fremtid og Ram følte skyld over at bede familien om penge. Det fremgår således, at Rams uddannelse i Danmark er en form for investering for familien. Karen Valentin har set et lignende mønster i sit feltarbejde. Hun mener, at uddannelse i udlandet skal forstås som et projekt, der involverer ikke bare den person eller familie, der tager ud, men slægten i bredere forstand.

En anden informant, Govinda, forklarer, at hans søster, der bor og arbejder i Australien, sender dele af sin løn hjem til familien, men ikke forventes at komme tilbage. Govinda derimod skal ikke sende penge hjem, da hans økonomiske vilkår er anderledes, men til gengæld forventes det, at han vender tilbage til familien, når hans studieophold er afsluttet. Således indgår vores informanter i en familiepraksis med familiemedlemmer i – og uden for – Nepal, hvori mål og middel-relationerne ikke kan forstås uden for de vilkår, som transnationaliteten bidrager med. Familiens økonomiske ressourcer virker som middel til målet om en uddannelse til den unge nepaleser, og ligeledes er familien meget nærværende i den studerendes bevidsthed om fremtidige forpligtelser. Familien består således som helhed af forskellige praksisser, hvori den transnationale tilværelse er en afgørende

betingelse for at kunne *become someone* fra et personligt og familiært synspunkt. På den måde er familien og den studerende hinandens gensidigt betingende midler til et fælles mål. Væsentligt er det i denne sammenhæng, at familien som skæbnefællesskab ikke kun betyder økonomisk afhængighed, men derimod livslange gensidige og uopsigelige forpligtelser.

Flerstatstlig interpellation

Nepalesernes tilværelse er således afhængig af både kontraktrelationer til uddannelse og arbejdsgiver, samt kærligheds- og tillidsrelationer til deres ægtefæller og familier. I det følgende vil vi flytte fokus fra nepalesernes hverdagsliv, til hvordan nepaleserne bliver socialiseret af den internationale uddannelsesinstitution til i fremtiden at kunne indgå på et konkurrencepræget arbejdsmarked. Det amerikanske akkrediterede bachelorprogram, som nepaleserne er skrevet ind på, er et udtryk for, hvordan Danmark indgår i et gensidigt betingelsesforhold med USA, og det har en væsentlig betydning for hvordan nepaleserne interPELLERES. Denne interpellation af nepaleserne på den internationale uddannelsesinstitution præger nepaleserne til at udvikle sig i nogle særlige retninger, hvilket vi i det følgende vil undersøge nærmere.

Det amerikanske bachelorprogram (BSc), som uddannelsesinstitutionen udbyder, har ligesom institutionen en vision om at ruste den enkelte studerende til at indgå på et globalt arbejdsmarked ved at motivere de studerende til at være innovative og løse opgaver på tværs af kulturer og nationaliteter. BSc-programmet er akkrediteret af den største amerikanske akkrediteringsorganisation, ACICS, og følger derfor en række retningslinjer opstillet fra amerikansk side (Uddannelsesinstitution 2017:4). Den rekrutteringsansvarlige forklarer:

We have an American accreditation so there are multiple requirements that they have us have in regards to students and admission and recruitment¹⁴ (...). So they are fairly strict, in a lot of regards, making sure that we are following all of these guidelines in order to keep our accreditation. Because without the accreditation we no longer have a programme.

---

¹⁴ Uddannelsesinstitutionen pålægges retningslinjer for hvilke optagelseskrav der skal være til de studerende (red.)

Vi kan med et SLT-inspireret perspektiv således forstå BSc-programmet som udtryk for, og som del af, et suverænitetssarbejde foretaget af både den amerikanske stat og den danske. Dette arbejde medvirker til at styrke begge staters position som vidensbaserede samfund. Danmark skal, som andre stater, der ønsker at være betydningsfulde viljer i verden, indrette sig strategisk for at kunne opretholde sin status som et anerkendt statssubjekt; ”viden i verdensklasse” er en forudsætning for dette (Christensen og Højrup 2007:432). I dette lys kan ACICS’ akkreditering af det amerikanske program i Danmark forstås som et led i et gensidigt betingelsesforhold og som del af en dansk, såvel som en amerikansk, strategi om at markedsføre sig som et videnssamfund. BSc-programmet er derfor langt fra givet, men indgår i et forhold, hvor det skal legitimere sig som meningsfuldt i relation til det, vi kan anskue som den danske og den amerikanske stats suverænitetssarbejde. Denne forudsætning understreges af de retningslinjer, som programmet hele tiden må lade sig strukturere ud fra.

I en genvurderingsrapport fra januar 2018 fremgår det, at der har været for stor frafaldsprocent blandt den første årgang på bachelorprogrammet, hvilket skyldes en ”for vag optagelsesprocedure” fra programmets side (Genvurderingsrapport 2018:25). Bachelorprogrammets rekrutteringsansvarlige fortæller desuden, at de studerende har efterspurgt større diversitet blandt de studerendes nationaliteter:

(...) they are upset that they left Nepal and all of their classmates are from Nepal or Bangladesh and we are sorry too (...) We truly want this to be an international programme.

Ovenstående viser således, at BSc-programmet må omlægge sine optagelseskrav for at opnå større diversitet. I forlængelse af dette uddyber den studenteransvarlige, at der i 2020 ifølge den amerikanske akkreditering højst må være 25 procent studerende af samme nationalitet i hver klasse, hvilket vil være en betydelig forandring i forhold til den nuværende situation. Reduceringen af optaget af nepalesere på det amerikanske bachelorprogram er således et udtryk for en måde, hvorpå uddannelsesinstitutionen forsøger at forblive levedygtig og fastholde sin politiske anerkendelse i konkurrencen på det globale uddannelsesmarked. Nødvendigheden af ”viden i verdensklasse” afgrænser sig selvsagt ikke kun til uddannelse. Den danske stats suverænitetssarbejde indebærer også vedvarende bestræbelser på at tiltrække højtuddannet arbejdskraft. Dette perspektiv udfoldes yderligere i de øvrige artikler i denne artikelsamling.

Fremtidsscenarier

Wouldn't it be a great story that they all left but many of them came back and became somebody in their country?

Sådan lyder det fra uddannelsesinstitutionens studenteransvarlige. Hun fremhæver, at BSc-programmet ikke har til formål at være et integrationsprogram, hvor nepaleserne bliver uddannet til at skulle indgå i det danske samfund. I stedet lægger den studenteransvarlige vægt på, at nepaleserne i Vesten, i dette tilfælde Danmark, tilegner sig kompetencer og værdier, som de kan bidrage med i deres hjemland: "(...) [I]t doesn't mean that they all have to become Westerners, but it is nice to see them stand up for themselves," fortæller hun. Hun knytter dermed det, at være selvstændig til at 'become Westerners', og hun fremhæver det at blive vestlig som noget, nepaleserne tilegner sig under deres ophold i Danmark. En af uddannelsesinstitutionens formulerede kernemissioner underbygger denne pointe: De studerende skal tilegne sig kompetencer og have en bred kulturforståelse, samt være i stand til at udfordre deres egne forudindtagede idégrundlag og overbevisninger for at være attraktive på et globalt arbejdsmarked (Uddannelsesinstitution 2017:18). Nepaleserne uddannes dermed til at blive *verdensborgere*, her forstået som en nepaleser, der kan skabe en tilværelse i et hvilket som helst land. Denne idé om en tilværelse som verdensborger fremtræder hos Kryshna. Han fortæller, at det var faktorer som uddannelseskotinger og optagelsesmuligheder, der afgjorde, at han tog til Danmark og ikke et andet land i Vesten.

Uddannelsesinstitutionen giver udtryk for, at de studerende efter endt uddannelse vil besidde kompetencer, som eksempelvis selvstændighed til at kunne begå sig på et globalt marked og blive *verdensborgere*. Men de opfordres også til at tage tilbage til deres hjemland og opnå succes og dermed blive *vestliggjorte nepalesere*, der bringer vestlige værdier tilbage til Nepal. Eksempelvis giver bachelorprogrammets rekrutteringsansvarlige udtryk for, at nepaleserne elsker deres hjemland og "(...) want to fix it and [are] hoping to take what they have learned here and apply it back home." Ideen om en vestliggjort nepaleser viser sig hos Amrit, der ønsker at bruge sin uddannelse til at starte en kyllingefarm i Nepal. Ligeledes fremgår det i samtalerne med Ram. Han giver udtryk for, at der stadig er megen korrupsion og ustabilitet i Nepal, som han gerne vil kunne ændre. Imidlertid fortæller han, at han vil gøre alt for at blive i Danmark og på længere sigt lære dansk, da det vil gøre tilværelsen i Danmark lettere. Her ser vi dermed også et ønske om at blive *dansk integreret*, hvilket

bryder med programmets hensigt om ikke at være et integrationsprogram. Hvis han ikke får et arbejde relateret til sin uddannelse, er Ram bevidst om, at han må vende tilbage til Nepal. Bachelorprogrammets studenteransvarlige understreger, at der er stor konkurrence på arbejdsmarkedet i Danmark, da nepaleserne vil indgå på et marked blandt andre højtuddannede udlændinge. Får nepaleserne ikke et job i Danmark, må de søge andre steder hen for at få et arbejde, der relaterer sig til deres uddannelse.

De nepalesiske studerende i Danmark indgår således i et gensidigt betingelsesforhold med bachelorprogrammet, idet programmet er afhængige af studerende fra udlandet, og at de studerende er afhængige af BSc-programmet for at få en god uddannelse, der er med til at sikre deres fremtid. Endvidere indgår de nepalesiske studerende i flerstatslige interpellative processer, idet programmet er amerikansk akkrediteret. BSc-programmet er et udtryk for, hvordan Danmark indgår i et gensidigt anerkendelsesforhold med USA. Der er ligeledes et gensidigt anerkendelsesforhold mellem Danmark og Nepal. Disse forhold vil vi ikke udforske yderligere, men de har selvsagt væsentlig betydning.

Nepalesernes uddannelse kan ses som en dannelsesproces, hvor de ønsker at *become someone*. Gennem vores analyses fokus på både de nepalesiske studerende og uddannelsesinstitutionen har vi identificeret tre primære fremtidsmuligheder for de nepalesiske studerende, der dog ikke skal forstås som adskilte opdelinger: *verdensborgere*, *vestliggjorte nepalesere* eller *dansk integrerede*.

Praksis og varighed

For at den praksis, nepaleserne har i Danmark, kan være varig, skal dens eksistensbetingelser opretholdes. I den klassiske livsformsanalyse skal en praksisform reproducere sit eget eksistensgrundlag i en cyklisk proces i relation til andre praksisformer inden for samfundets rammer for at være varig og anerkendt af staten (Højrup 2006:22ff). Da mennesket er dødeligt, er ethvert individs praksis naturligvis midlertidig. Derfor kan vi ikke undersøge et individs praksis som noget varigt. Imidlertid kan vi undersøge selve praksisformens varighed (Højrup 2002:594). Det vil i vores tilfælde sige måden, hvorpå en nepalesisk studerende med sin praksis, der i nogle tilfælde involverer

en hel slægt og dens subsistensgrundlag i et andet land, kan være subjekt og muligt samfundsmedlem.

Når vi forstår nepaleseres studieophold i Danmark som en praksisform, kan vi diskutere, om den er i stand til at reproducere sit eget eksistensgrundlag og være varig. Hvis en nepalesisk studerendes plads i samfundet efter endt studieophold erstattes af en ny studerende, opretholdes praksisformen. Der er dog en række vilkår, der er nødvendige for praksisformens reproduktion. Som vi har argumenteret for, er praksisformen betinget af støtte fra familien i Nepal og dermed den økonomiske ballast og de gensidige uopsigelige forpligtelser. Endvidere forudsættes praksisformen af de muligheder, der er i Nepal for at tage til udlandet og uddanne sig, såsom at kunne opnå ind- og udrejsedokumenter og samarbejde med uddannelsesinstitutioner fra andre lande. Den fortsatte reproduktion kræver også, at praksisformen forbliver en nødvendig forudsætning for statens indre sammenhæng (Rahbek 1987:15). Dette vil sige, at den danske stat fortsat skal efterspørge kvalificerede udenlandske studerende, og at nepaleserne lever op til disse forventninger. Yderligere skal arbejdsmarkedet efterspørge nepaleserne til at varetage jobs, som nepaleserne samtidigt er interesserede i. Således vil nepalesernes praksisform være varig, hvis disse nødvendige eksistensbetingelser reproduceres, samtidigt med, at der fortsat er interesse fra nepalesiske studerende i at komme til Danmark. Hvis disse eksistensbetingelser af forskellige årsager ikke reproduceres i Danmark, kan vi forestille os, at en kommende nepalesisk studerende vil søge til andre lande. Som nævnt gav de nepalesiske informanter udtryk for, at det ikke var væsentligt for dem at studere i lige netop Danmark, men at lande såsom Finland, Tyskland og Australien også kunne være muligheder. Dette hænger sammen med, at et væsentligt mål er at søge social status og økonomisk stabilitet gennem uddannelse. Derfor kan vi også argumentere for, at der for nepaleserne er en varighed i den praksisform, der indebærer at tage til udlandet og studere. Spørgsmålet er dog, om denne praksisform fortsat vil eksistere i Danmark. Dette vil vi diskutere i det afsluttende afsnit.

Nepalesiske studerende i Danmark - en varig praksis?

Det er et relativt nyt fænomen, at der er nepalesiske studerende i Danmark, og der findes endnu ikke data på hvordan og hvorhenne, de fortsætter deres tilværelse efter endt studie, samt om den nepalesiske immigration vil fortsætte.

Vores analyse belyser en række problematikker, der anfægter, hvorvidt nepalesernes praksisform er varig. Eksempelvis vil der fremover blive færre pladser til nepalesiske studerende på den uddannelsesinstitution, vi har undersøgt. Hvis antallet af studiepladser for nepalesere begrænses, kan det pege på, at nepaleserne med deres praksis ikke er de højt kvalificerede internationale studerende, der bidrager med noget nødvendigt for uddannelsesinstitutionen og den danske stats indre sammenhæng. Når statssubjektet Danmark organiserer sig anderledes indadtil, forrykkes det gensidige betingelsesforhold med samfundsmedlemmerne, og borgernes mulighedsbetingelser ændres derved. Vi kan derfor spørge, om det fortsat vil være attraktivt for nepaleserne at vælge netop Danmark som uddannelsesdestination, hvis deres vilkår vanskeliggøres. Det er muligt, at mange af de nepalesiske uddannelsesmigranter i fremtiden vil søge til andre vestlige lande, når deres muligheder for at benytte Danmark som middel begrænses. Midlerne kan sandsynligvis hentes andre steder, hvis målet er at *become someone*: En verdensborger, der er attraktiv på et globalt marked, en vestliggjort nepaleser, der tager tilbage og bidrager til det nepalesiske samfund med de nytilegnede kompetencer eller en dansk integreret *someone*.

En anden problematik, der knytter sig til nepalesernes fremtid er, at det ikke er sikkert, at nepalesernes uddannelse kan give dem adgang til et arbejde i et vestligt land. Et job i Vesten, relateret til deres uddannelse, ville sandsynligvis kunne sikre, at de store økonomiske investeringer i uddannelse er meningsfulde for nepaleserne og deres familier. Det er også vanskeligt at vide, om deres uddannelser fører til det ønskede mål, hvis de vender tilbage til Nepal. Nepalesernes billige og effektive arbejdskraft er efterspurgt i den danske servicebranche. Dog bevæger nepaleserne sig indenfor et felt af semilegalitet, hvor studievisummets regler omgås for at sikre det økonomiske fundament for deres hverdagspraksis. Dette kan medføre en usikkerhed i anerkendelsesrelationen mellem nepaleserne og den danske stat. Således kan vi i lyset af disse problematikker stille spørgsmålstegn ved den nepalesiske praksisforms levedygtighed i Danmark og pege på, at nepalesere muligvis fremover vil søge mod andre vestlige destinationer for at uddanne sig.

Litteraturliste:

- Avineri, Shlomo (1972): "Chapter seven. The political economy of modern society". I: Hegel's theory of the modern state. Cambridge University press.
- Christensen, Søren & Højrup, Thomas (2007): "Det nærværendes fravær". I: Velfærdssamfund - velfærdsstatens forsvarsform?. Museum Tusulanums Forlag.
- Funder, Siri Daa (2015): "Sammenfattende diskussion". I: Transnationalt arbejds- og familieliv i et lokalt perspektiv.
- Højrup, Thomas (2002): "Om Althussers ideologiteori og dens betydning for familiebegrebet og subjektets dannelse". I: Dannelsens dialektik - Etnologiske udfordringer til det glemte folk. Museum Tusulanums Forlag.
- Højrup, Thomas (2006): "Gennem negation og konstruktion - den etnologiske stats- og livsformsteoris tilblivelse". I: Jespersen, Astrid (2006): Verden over: en introduktion til stats- og livsformsteorien og dens aktuelle anvendelse i etnologien. Museum Tusulanums Forlag.
- Levitt, Peggy & Nina Glick Schiller (2004): "Conceptualizing Simultaneity: A Transnational Social Field Perspective on Society". I: The International Migration Review. 38(3).
- Nielsen, Niels Jul (2017): "Eastern Workers". Endnu ikke udgivet.
- Rahbek Christensen, Lone (1987): "Livsformsanalyse". I: Hver vore veje - livsformer, familietyper og kvindeliv. Etnologisk forum.
- Rytter, Mikkel (2012): "Semi-legal Family life: Pakistani couples in the borderlands of Denmark and Sweden". I: Global Networks. 12(1).
- Valentin, Karen (2012): "Caught between internationalization and immigration: The case of Nepalese students in Denmark". I: Learning and teaching, Vol. 5, Issue 3. Berghahn Journals. ISSN 1755-2281.
- Valentin, Karen (2015): "Transnational education and the remaking of social identity: Nepalese student migration to Denmark". I: Identities. 22:3.
- Valentin, Karen & Olwig, Karen Fog (2015): "Nye horisonter i dansk migrationsforskning". I: Mobilitet og tilknytning. Migrantliv i et globaliseret Danmark. Aarhus Universitetsforlag.

Hjemmesider:

- Agerbæk, Stine (2016, maj): "International Students Survival Guide to Life in Denmark". Version 1, May 2016. Velkomstkomiteen For Internationale Studerende. Lokaliseret d. 15/12/17.
<http://www.srg.dk/Files/Billeder/SRG%20UK%202017/International%20students/International-students-survival-guide-to-life-in-Denmark-vers.-1-May-2016.pdf>
- Uddannelsesinstitution (anonymiseret) (2017): "Catalog 2017-2018". Lokaliseret d. 06/12/17.
- Central Intelligence Agency (2017, 20. december): "Nepal". I: The World Factbook. Lokaliseret d. 28/11/17.
<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/np.html>

- CIRIUS (Center for Information og Rådgivning om Internationale Uddannelses- og Samarbejdsaktiviteter). Uddannelses og forskningsministeriet (2007, 15. august): “National strategi for markedsføring af Danmark som uddannelsesland 2007-2010” + “Om Cirius og Programkontoret”. Lokaliseret d. 24/11/17.
<https://ufm.dk/publikationer/2007/national-strategi-for-markedsforing-af-danmark-som-uddannelsesland-2007-2010>
<https://ufm.dk/publikationer/2007/graenselos-vejledning-granslos-vagledning-web-version/introduktion/om-cirius-og-programkontoret>
- Danida. Udenrigsministeriet (2013, august): “Danmark - Nepal, Landepolitikpapir 2013-2017”. Lokaliseret 24/11/17.
um.dk/~media/UM/Danish-site/Documents/Udenrigspolitik/Nepal_DK_web.pdf
- Danmarks Statistik (2017, 28. november): “Indvandring (år) efter statsborgerskab, køn og opholdstilladelse”. Lokaliseret d. 28/11/17.
<http://www.statistikbanken.dk/VAN8A>
- GitHub (2015, 18. november): “Number of School in Nepal from the year 2007 - 2011”. Lokaliseret d. 28/11/17.
<https://github.com/opennepal/odp-education/blob/master/Number%20of%20School%20in%20Nepal%20from%20the%20year%202007%20-%202011/data.csv>
- SIRI (Styrelsen for International Rekruttering og Integration). Udlændingestyrelsen. (2017): “Ny i Danmark”. Lokaliseret d. 02/01/17.
<https://www.nyidanmark.dk/da/Du-vil-ansøge>
- Tribhuvan University (2017): “About Us”. Lokaliseret d. 28/11/17.
<http://tribhuvan-university.edu.np/about-us/>
- Valentin, Karen (2016, 13. juli): “Unge nepalesere er en gevinst for det danske samfund”. I: Politiken. Lokaliseret d. 05.10.17.
<http://politiken.dk/debat/art5629291/Unge-nepalesere-er-en-gevinst-for-det-danske-samfund>
- UNESCO (2013): “Adult And Youth Literacy National, regional and global trends, 1985-2015”. Lokaliseret d. 15.04.18.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002174/217409e.pdf>

